

ב"ה. לקוטי שיחות חי"ח מסעי א' / מנחם מענדל רייצס

שוב מגיע חודש 'מנחם אב', ונכון לרגע כתיבת השורות – אנחנו עדיין מצפים ומייחלים לבוא הגאולה האמיתית והשלימה "היום" ממש.

כשתבוא הגאולה תסתיים הגלות, ייפתרו הבעיות וייעלמו הצרות, וכל הכיוון יהיה של התקדמות ועליה בתוך עולם שכולו טוב. וכאן מעניין לדעת, האם בתוך השמחה הגדולה יעיפו 'מבט לאחור' אל הגלות הארוכה שהיתה? או שאולי יעדיפו לשכוח מקיומה?

ובכן, בכמה מקורות מפורש כי הגלות לא תשתכח לגמרי, אלא שאז נבחן אותה במבט מחודש, ב'משקפיים של גאולה'.

ולדוגמא, בספר המאמרים ה'ש"ת עמ' 10 מובא הפסוק "ברגע קטן עזבתיך וברחמים גדולים אקבצך" (ישעי' נד, ז), והוא מתפרש כך: "כשיבוא משיח במהרה ויתגלו ה'רחמים גדולים' – אז הנה יראה כי כל אריכות הגלות הוא 'רגע קטן'". כלומר, במבט לאחור תיראה הגלות קצרה בהרבה מכפי שראינו אותה.

ובמכתבו הידוע של הרבי (אג"ק חי"ב ע' תיד), הוא מספר על עצמו: "מיום הלכי ל'חדר' ועוד קודם לזה, התחיל להתרקם בדמיוני ציור גאולה העתידה – גאולת עם ישראל מגלותו האחרון, גאולה כזו ובאופן כזה שעל ידה יהיו מובנים יסורי הגלות הגזירות והשמדות". כאן בולט עוד יותר שהגאולה לא תשכיח את יסורי הגלות כאילו לא היו, אלא אדרבה, היא תעניק להם 'הבנה' מחודשת.

*

רעיון זה מתחבר עם השיחה ב'לקוטי שיחות' חלק יח שיחה א' לפרשת מסעי, המצטטת את דבריו של רבי תנחומא (המובאים ברש"י בתחילת הפרשה) כהסבר על פירוט המסעות:

"משל למה הדבר דומה? למלך שהיה בנו חולה, הוליכו למקום אחר לרפאותו. כיון שהיו חוזרין, התחיל אביו מונה כל המסעות, ואמר לו: כאן ישננו; כאן הוקרנו; כאן חששת את ראשך. כך אמר לו הקב"ה למשה: מנה להם כל המקומות היכן הכעיסוני. לכך נאמר 'אלה מסעי בני ישראל'".

השיחה עוסקת בהתאמת המשל והנמשל, כי קיימים פרטים שבהם נראה כי יש שוני והבדל בולט – והנה אחד מהם:

המשל כפשוטו מובן היטב, שכן הדרך שעושים המלך ובנו היא דו סטרית. הדרך הביאה אותם מהבית אל הרופא, ולאחר שהגיעו לרופא והטיפול עבר בהצלחה – 'היו חוזרין' באותה דרך עצמה מהרופא אל הבית, כך שבכל תחנה הם משחזרים את מה שהתרחש בה בעבר, בדרכם הלך;

אולם בנמשל, בני ישראל עשו דרך חד סטרית – מארץ מצרים לארץ ישראל, ועתה הם עומדים מוכנים על פתחה של הארץ. ובכן, היכן מוצאים אנו ענין של 'היו חוזרין' בנמשל? לכאורה, בני ישראל עברו בכל המקומות פעם אחת בלבד, ואין להם סיבה לחזור אליהם פעם שניה!

*

וזו נקודת ההסבר:

מסעותיהם של בני-ישראל במדבר, מקום שומם ומסוכן, מהווים סמל לירידת הנשמה "מאיגרא רמה לבריא עמיקתא" – ממקור חוצבה תחת כסא הכבוד אל העולם הגשמי, מקום של חושך ושממה רוחנית.

ואמנם, ידוע כי "ירידה זו צורך עלייה", ובזכות הירידה הגדולה מתעלה הנשמה לגבהים רוחניים נשגבים; ובכל זאת, במהלך הירידה וה'נסיעה', העלייה אינה מורגשת, והנשמה חשה רק את החושך, את הקשיים, את התלאות ואת הכאב.

אך כשמגיעים ליעד, בסיום התהליך, אז מתחיל השלב של 'היו חוזרין': לאחר שהסתיימה הדרך של הירידה – מתחילה הדרך ההפוכה, של העלייה. או-אז יכולה הנשמה להביט לאחור, ולראות כיצד כל ירידה וכל קושי היוו חלק בלתי-נפרד מתהליך העלייה.

הווי אומר: כשם שבמשל, עם סיומו המוצלח של המסע – לאחר שבן המלך נרפא מחוליו – חוזרים המלך ובנו אל אותם מקומות ומאורעות שעברו בדרך, ורואים אותם באור חיובי, חלק בלתי-נפרד מהתהליך שהביא בסופו של דבר לריפוי של בן המלך; כך בנמשל, לאחר שהנשמה מסיימת בהצלחה את מסעה בעולם הזה – מתבוננת היא במבט מחודש בכל המאורעות והתלאות שעברה במהלך המסע, והפעם אין היא רואה בהם ירידה, אלא שלבים בתהליך העלייה.

*

לפי זה מדוייקת גם העובדה שמאמר זה נאמר על ידי רבי **תנחומא** – מלשון 'נחמה', כי הנחמה האמיתית היא בכך שמגלים את הפנימיות של הירידה, הקושי והכאב, שכל זה אינו אלא חלק מהעלייה הגדולה.

וכשם שכאשר הגיעו בני ישראל אל היעד של "ירדן ירחו", אז שבו ושחזרו מחדש את כל התחנות והתלאות שעברו עליהם במדבר, במבט מחודש המאיר את כל מאורעות העבר באור חדש של עלייה והתקדמות – כך כשנגיע אנחנו אל היעד הסופי של הגאולה, נשוב ונשחזר מחדש את מאורעות וקשיי הגלות במבט חדש וגאולתי.

[ולחביבותא דמילתא אסיים בשני ציטוטים מתוך 'ספרי פולין':

בספר 'שם משמואל' (מסעי תרע"ז) הביא מהצדיק רבי מנחם מענדל מקאצק: "מאורעות הגלות נכתבו בשמים, ולעתיד יהיה נעשה מזה ספר". ובספר 'בית יעקב' (בליקוטים) הביא בשם הצדיק רבי דוד מלעלוב: "משה רבינו היה כותב כל המסעות של ישראל ונעשה מהן תורה, כן עתה אליהו כותב כל המסעות והרפתקאות של כל אחד מישראל, וכשיבוא משיח במהרה בימינו יהיה מזה ספר שילמד ממנו".]